

Asociacija „Lietuvos tėvų forumas“, įmonės kodas 300144391, Veliuonos g. 18, LT-48338
Kaunas,
tel. 867825555, el. p info@tevuforumas.lt

Lietuvos Respublikos Socialinių reikalų ir darbo komiteto nariams 2019-01-23 Nr. 190123/1
Seimo nariams

DĖL PRITARIMO SEIMO NARIO R. KARBAUSKIO PATEIKTAM LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 2, 3, 4, 9, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 50 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 36¹, 36², 36³, 36⁴ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTUI NR. XIIP-3135

2019 m. sausio 4 d. Seimo narys Ramūnas Karbauskis užregistravo Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 3, 4, 9, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 50 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 36¹, 36², 36³, 36⁴ straipsniais įstatymo projektą Nr. XIIP-3135 (toliau – Projektas). Seimo nario teigimu, Projektas teikiamas, kadangi „Išryškėjusios vaiko teisių apsaugos reformos problemos, susijusios su naujos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo redakcijos koncepcine sandara ir iš jos kylančia įstatymo taikymo prieiga reikalauja skubios šio įstatymo redakcijos peržiūros ir korekcijos.“

Iš esmės pritardami Projektui norime atkreipti dėmesį į tas jo nuostatas, kurios Lietuvos tėvų forumo nuomone itin svarbios esmingam vaiko teisių apsaugos sistemoje susidariusių trūkumų taisymui.

Pirmiausia, teigiamai vertiname projekto siekį **nuo grėsmės vaikui lygio nustatymo koncepcijos pereiti prie pagalbos vaikui ir šeimai poreikio vertinimo koncepcijos**. Taip būtų sukurtos prielaidos specialistams spręsti ne vaiko teisių pažeidimų, smurto ar nepriežiūros pasekmes, bet dirbti su šių reiškinių priežastimis, kas, manytina, daugeliu atveju apskritai apsaugotų nuo bet kokio pobūdžio vaiko teisių pažeidimų. Kartu taip šeimoms būtų suteikiama pagalba išmokti pačioms savarankiškai vykdyti savo funkcijas.

Manome, kad šiam tikslui pasiekti labai reikšmingos ir Projekto nuostatos, kurių dėka **vaiko teisių pažeidimų nagrinėjimo procedūra būtų aiškiai atskirta nuo vaiko atžvilgiu padaryto nusikaltimo nagrinėjimo procedūros**. Tikime, kad tai racionaliai atskirtų vaiko teisių nepažeidusius bei netyčinius, nepiktybinius vaiko teisių pažeidimus padariusius tėvus, kurių yra absoliuti dauguma, nuo sąmoningai savo veiksmus pasirinkusių nusikaltėlių, į kuriuos, deja, dabar yra orientuotas Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Tai **iki būtino minimumo sumažintų intervencinių ir baudžiamojo poveikio priemonių taikymą šeimoms, padėtų išvengti neproporcingo kišimosi į šeimą ir taip apsaugotų vaiko interesus bei kitų šeimos narių teisėtus lūkesčius, ir didintų visuomenės pasitikėjimą vaiko teisių apsaugos sistemoje veikiančiomis tarnybomis**.

Reikia pastebėti, kad dėl išaiškėjusių neproporcingų, intervencinių, gąsdinančių atsakingų tarnybų veiksmų ir atitinkamo kitų susijusių tarnautojų požiūrio visuomenėje randasi absurdiška situacija. Mūsų organizacijai žinomas ne vienas atvejis, kai elementariai užsigavusius vaikus gydytojų apžiūrai atvežę tėvai (kas savaime rodo jų neabejingumą ir gerą valią) yra skundžiami už vaiko teisių apsaugą atsakingoms tarnyboms dėl galimo smurto prieš vaiką. Dėl tokio elgesio atsiranda tėvų, kurie bijodami nepagrįsto kaltinimo smurtu prieš vaikus ir vaikų paėmimo iš šeimos, nebeplanuoja kreiptis į medikus. Manytina, kad yra tik laiko klausimas, kada ši dėl tarnybų įbauginimo susidariusi situacija pasibaigs tragiškai. Todėl racionalus procedūrų atskyrimas ir persiorientavimas į pagalbos šeimai teikimą, kai tai įmanoma vietoje baudimo, būtų ir yra esmingai svarbus.

Vaiko teisių apsaugos sistemos trūkumų šalinimui nemažiau reikšmingas Projekto siūlomas **proporcingumo kriterijaus taikymas vaiko paėmimo iš tėvų ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą atveju**. Dabar galiojančios nuostatos iškreipia balansą tarp geriausių vaiko interesų užtikrinimo ir asmenų teisės į privatų šeimos gyvenimą ir šeimos integralumą. Labai pozityviai vertiname nuostatas, kuriomis siekiama užtikrinti prioritetą vaiko išsaugojimui šeimoje, kai nėra realaus pavojaus vaiko sveikatai ar gyvybei, kurio neįmanoma pašalinti kitomis priemonėmis. Tokį patį priemonių algoritmą siūlo ir geriausiai vertinamos pasaulinės socialinio darbo su šeima ir vaiku praktikos.

Atsižvelgiant į visa tai, galima konstatuoti, kad aptartas Projektas yra atsižvelgiantis tiek į vaiko kaip individo, tiek į šeimos kaip visumos interesus. Tai atsispindi ir pasiūlymas iš esamos įstatymo redakcijos **pašalinti perteklinį ir atvirą interpretacijoms pavojų vaiko saugumui kaip vaiko paėmimo iš šeimos pagrindą (įstatyme paliekant konkretų ir pagrįstą „pavojų vaiko sveikatai ir gyvybei“)**, o taip pat ir įtraukiant į įstatymo normas pavojaus *realumo* kriterijų. Visi šie pakeitimai **mažina galimybes nepagrįstoms interpretacijoms**, o kartu lengvina ir didelį spaudimą patiriančių vaiko teisių apsaugos tarnybų specialistų darbą, nes mažina arbitralaus sprendimo galimybę ir už tokius sprendimus kylančią atsakomybę.

Palaikome Seimo nario Ramūno Karbauskio pateiktą Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą taisantį projektą ir raginame joms pritarti Socialinių reikalų ir darbo komitetą ir visą Seimą. Tuo tarpu išsamiai ir atidžiai išnagrinėjus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktas to paties įstatymo pataisas laikome ydingomis, iš esmės nesprendžiančiomis šiuo metu galiojančio įstatymo trūkumų, **todėl kviečiame jas atmesti**. Tikimės atsakingo ir į tikruosius Lietuvos šeimų interesus atsižvelgiančio Seimo narių sprendimo.

Pirmininkas

Darius Trečiakauskas